

УДК 342.95:614.253

DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2020.4.20>

Владислав Іванович Теремецький,

*доктор юридичних наук, доцент,
Західноукраїнський національний університет (м. Тернопіль),
кафедра цивільного права і процесу (професор);*

 <https://orcid.org/0000-0002-2667-5167>,
e-mail: vladvokat333@ukr.net;

Артем Іванович Садовенко,

*другий оперативний відділ
управління ОРД ГУ ДФС у Запорізькій області (начальник);*

 <https://orcid.org/0000-0001-7965-8320>,
e-mail: loukik77_@ukr.net

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ КОСМЕТОЛОГІЧНИХ ПОСЛУГ

Розглянуто питання адміністративно-правового захисту прав споживачів косметологічних послуг. Проаналізовано порушення прав споживачів косметологічних послуг та зроблено висновок про неефективність наявного механізму захисту їхніх прав. Сформульовано авторське визначення терміна «адміністративно-правовий захист прав споживачів косметологічних послуг». Визначено об'єкт адміністративно-правового захисту. Виокремлено елементи адміністративно-правового механізму захисту прав споживачів косметологічних послуг. Розроблено пропозиції щодо вдосконалення нормативно-правових актів, які регламентують виробництво й обіг косметичної продукції та регулюють ринок косметологічних послуг послуг в Україні.

Ключові слова: захист, косметична продукція, косметологічні послуги, адміністративно-правовий захист, споживач косметологічних послуг.

Оригінальна стаття

Постановка проблеми

Протягом тривалого часу діяльність з надання послуг у сфері косметології набула значних масштабів. Перш за все це пов'язано з високим попитом на косметологічні послуги та стрімким збільшенням закладів (салонів краси), які надають чимало послуг у сфері косметології, починаючи з нанесення звичайних масок і закінчуючи різноманітними ін'єкціями та пластичними операціями. Так, за розрахунками, лише ринок продуктів для догляду за шкірою і волоссям у США мав сягнути у 2020 р. 10,7 млрд доларів¹. Світовий ринок засобів

¹ Face care & mass skin care to see the highest growth in personal grooming industry // Online Marketing Trends : сайт. URL: <http://www.onlinemarketing->

особистого догляду у 2014 р. маркетологи оцінювали у 110,69 млрд доларів (для порівняння: таким же був ВВП Марокко та Анголи у 2014 р.), а у 2016 р. він становив 121 млрд доларів (для порівняння: ВВП України у 2016 р. склав 93,27 млрд доларів, а бюджет NASA – 19,8 млрд доларів). До 2021 р., за розрахунками маркетологів, він перевищить 155,4 млрд доларів¹.

У 2017 р. світовий ринок косметики становив 532,43 млрд доларів. Прогнозується, що до 2023 р. обсяг продажів досягне 805,61 млрд доларів. За оцінками експертів, світовий ринок СПА-салонів і салонів краси у 2017 р. оцінювався у 128,59 млрд доларів. Передбачається, що до 2024 р. він виросте приблизно до 190,81 млрд доларів².

Варто зазначити, що географія споживання косметологічних послуг і косметичних продуктів постійно розширюється, охоплюючи дедалі більше країн і верств населення.

Поряд із стрімким зростанням попиту на косметичну продукцію і послуги частими є випадки порушення прав споживачів косметологічних послуг, а саме використання косметичних продуктів, що не відповідають вимогам стандартів, тих, у яких закінчився строк дії, фальсифікованої косметичної продукції, яка містить токсичні речовини, тощо. Прикладом може послужити косметологічна процедура відбілювання шкіри, яка останнім часом користується неабияким попитом. Варто зазначити, що більшість продуктів, які використовуються для її здійснення, містить хімічний гідрохінон, який застосовують для друку фотографій (цю сполуку заборонено використовувати у виробництві косметичної продукції в Австралії, ЄС і Японії, але її не заборонено використовувати у США). Відомі також випадки отруєння ртуттю, яка входить до складу деяких косметичних засобів³.

Пара-фенілен-діамін та інші алергенні агенти входять до складу більш ніж двох третин фарб для волосся, які є на ринку. Алергія на цей компонент стала настільки серйозною медичною проблемою, що він був заборонений у таких країнах, як Франція, Німеччина і Швеція. Поточне законодавство Євросоюзу дозволяє виробнику додавати цей інгредієнт у кількості до 6 % від загальної кількості фарбників. Учені

trends.com/2015/11/face-care-mass-skin-care-to-see-highest.html (дата звернення: 11.12.2020).

¹ Transparency Market Research : сайт. URL: <http://www.transparencymarketresearch.com/> (дата звернення: 11.12.2020).

² Ринок салонів краси в Україні і СНД – аналітичний огляд // PRO-CONSULTING : сайт. 17.02.2020. URL: <https://pro-consulting.ua/ua/pressroom/rynka-salono-v-ukraine-i-sng-analicheskij-obzor> (дата звернення: 11.12.2020).

³ Butler K. Why are toxic skin lighteners still legal? // Mother Jones : сайт. 18.04.2011. URL: <https://www.motherjones.com/politics/2011/04/skin-lightening-hydroquinone/> (дата звернення: 11.12.2020).

в Каліфорнії ще у 2002 р. установили зв'язок між частим використанням фарби для волосся і раковими захворюваннями¹.

Результати проведеного британськими вченими дослідження виявилися досить шокуючими: тіні для повік, і не лише тіні, а майже весь вміст косметички було визнано небезпечними для здоров'я. Про це повідомляють британські ЗМІ².

Міжнародна організація праці визначає, що 30 % хімічних речовин, що використовуються надавачами косметологічних послуг, кваліфікуються як токсичні речовини³.

Дослідження манікюрних салонів і перукарень у Нью-Джерсі (США), проведене фахівцями Школи громадської охорони здоров'я Rutgers, дозволило визначити потенційні ризики для клієнтів, які користуються послугами манікюрних салонів і перукарень, у вигляді алергічних реакцій, дерматиту, різноманітних грибків, включно з вірусами гепатиту В і С [1, с. 102].

«Жителька США, що ледь не померла після перенесеного серцевого нападу і вісім днів боролася за життя, коли салон використав неякісну косметологічну продукцію для фарбування волосся» – так звучить заголовок статті в одному з відомих журналів США «The Daily Mail», що мала великий резонанс у світі⁴.

В Україні також відомі випадки порушення прав споживачів косметологічних послуг, а саме використання неякісної косметичної продукції під час надання таких послуг. Варто згадати резонансний випадок, коли журналістка телеканалу 2+2 Ірина Матвієнко змушена була на рік піти з роботи, оскільки після відвідування салону краси її обличчя довелося серйозно лікувати⁵.

¹ Фарби для волосся небезпечні для здоров'я // УНІАН : сайт. URL: <https://www.unian.ua/health/country/65880-farbi-dlya-volossya-nebezpechni-dlya-zdorovya.html> (дата звернення: 11.12.2020).

² Черниш І. Косметологические средства, срок годности которых истек, опасны для здоровья // UNN : сайт. 14.01.2013. URL: <https://www.unn.com.ua/ru/news/1177054-kosmetichni-zasobi-termin-pridatnosti-yakikh-zakinchivsvya-nebezpechni-dlya-zdorovya> (дата звернення: 11.12.2020).

³ Unmasking the impacts of toxic chemicals on salon workers // Women's Voices for the Earth : сайт. URL: <https://www.womensvoices.org/safe-salons/beauty-and-its-beast/beauty-and-its-beast-fact-sheet/> (дата звернення: 11.12.2020).

⁴ Nye J. Woman has cardiac arrest and spends 8 days on life support after salon mistakenly uses toxic chemical dyeing her hair // Mail Online : сайт. 07.08.2013. URL: <https://www.dailymail.co.uk/news/article-2385715/Woman-cardiac-arrest-spends-8-days-life-support-salon-mistakenly-uses-toxic-chemical-dyeing-hair.html> (дата звернення: 11.12.2020).

⁵ Краса ціною в життя: все про неякісні косметичні послуги // Checkpoint : сайт. 05.09.2016. URL: <https://ckp.in.ua/articles/12108> (дата звернення: 11.12.2020).

Український ринок косметичних товарів уважається другим у світі (після Китаю) за обсягом реалізації фальсифікованої продукції. Експерти вважають, що цей показник сягає 60 % внутрішнього ринку зазначених товарів [2].

Указане вище свідчить про неналежний захист прав споживачів косметологічних послуг і доцільність здійснення аналізу нормативно-правових актів, що регламентують виробництво й обіг косметичної продукції і регулюють ринок косметологічних послуг.

Стан дослідження проблеми

Незважаючи на стрімкий попит на косметологічні послуги і косметичну продукцію та численні порушення прав споживачів косметологічних послуг, чисельність наукових досліджень у цій сфері є невеликою. Варто згадати наукову статтю І. В. Чеховської і В. В. Білоусюк, присвячену правовому регулюванню ринку косметологічних послуг [1]. Порівняльно-правовий аналіз регулювання цього ринку здійснено також у статті «Косметологические услуги: сравнительно-правовой анализ» [3]. Окремим аспектам функціонування косметологічної галузі присвячували праці Н. В. Луців [2], Р. І. Байцар [4], Г. В. Береславець, О. О. Карпенко [5] та Ю. В. Зеліско [6].

Дослідження щодо адміністративно-правовому захисту прав, свобод та інтересів громадян здійснювали В. В. Белевцева [7], З. С. Гладун [8], О. М. Єщук [9], Л. О. Кожура [10], М. О. Легенченко [11], Б. І. Стахура [12], О. В. Стукаленко [13] та інші вітчизняні вчені. Водночас наукових праць, присвячених адміністративно-правовому захисту прав споживачів косметологічних послуг, і досі не існує.

Мета і завдання дослідження

Метою дослідження є визначення поняття та змісту адміністративно-правового захисту прав споживачів косметологічних послуг, а також розроблення пропозицій щодо вдосконалення вітчизняного законодавства у цій сфері.

Для досягнення мети необхідно вирішити такі *завдання*: проаналізувати зміст та визначити поняття «адміністративно-правовий захист прав споживачів косметологічних послуг», виокремити елементи цього поняття і визначити об'єкт адміністративно-правового захисту, розробити пропозиції щодо вдосконалення нормативно-правових актів, які регламентують виробництво й обіг косметичної продукції та регулюють ринок косметологічних послуг в Україні.

Наукова новизна дослідження

У статті на підставі останніх теоретико-правових досліджень сформульовано авторське визначення поняття «адміністративно-правовий захист прав споживачів косметологічних послуг», виокремлено елементи такого поняття, розроблено конкретні пропозиції щодо вдосконалення нормативно-правових актів, які регламентують

виробництво й обіг косметичної продукції та регулюють надання послуг в Україні.

Виклад основного матеріалу

Адміністративно-правовий захист прав споживачів косметологічних послуг має бути надійною гарантією ефективного перетворення загального поняття захисту прав з риторики на реальність. Тобто коли йдеться про захист прав споживачів косметологічних послуг, розуміються не лише передбачені у правових актах права споживачів, але і їх інтереси, які не суперечать інтересам держави або інших громадян. Ідеться насамперед про законні інтереси громадян, здійснення яких не забороняється, а навпаки, заохочується, стимулюється, а в разі перешкод в їх реалізації – охороняється і захищається державою (зокрема, інтересів пацієнтів-споживачів косметологічних послуг). Окрім цього, має бути сформований ефективний адміністративно-правовий механізм захисту прав споживачів косметологічних послуг.

Однак зауважимо, що наведені вище приклади порушення прав споживачів косметологічних послуг свідчать про відсутність ефективного механізму захисту їхніх прав. У зв'язку з цим вважаємо за доцільне визначити зміст понять «адміністративно-правовий захист» і «адміністративно-правовий захист прав споживачів косметологічних послуг», а також елементи адміністративно-правового механізму захисту прав споживачів косметологічних послуг.

Проведений нами аналіз наукових праць дозволяє зробити висновок про відсутність єдиного підходу до тлумачення змісту поняття «адміністративно-правовий захист».

Так, В. В. Галуцько розглядає адміністративно-правовий захист як «динамічні (активні) дії публічної адміністрації, спрямовані на відновлення порушених прав, свобод та законних інтересів фізичних і юридичних осіб, усунення перешкод щодо їх здійснення засобами адміністративного права з можливістю застосування заходів адміністративного примусу та притягнення винних до адміністративної відповідальності» [14, с. 247]. О. О. Обуцка під захистом розуміє «передбачену законодавством діяльність відповідних публічних органів щодо поновлення порушеного права, припинення таких порушень, а також створення необхідних умов для притягнення до юридичної відповідальності осіб, винних у вчиненні протиправних дій, внаслідок яких було завдано шкоди правам та законним інтересам суб'єктів» [15, с. 84]. На думку В. Б. Авер'янова, захист – це спосіб відновлення громадянином свого адміністративно-правового статусу, якому кореспондує обов'язок держави поновити порушене право. Під захистом мається на увазі примусовий (стосовно зобов'язаної особи) спосіб здійснення порушеного права з метою його поновлення. Захист охоплює

заходи, які застосовуються для поновлення порушеного права [16, с. 69]. А. О. Кожура визначає адміністративно-правовий захист як «організаційно-правову діяльність органів публічної адміністрації, яка здійснюється на основі адміністративно-правових норм, підкріплена системою правових гарантій; сутністю якої є забезпечення та захист за допомогою правових засобів прав осіб від протиправних діянь з притягненням правопорушників до юридичної відповідальності» [10, с. 121].

На підставі зазначеного виокремимо спільні ознаки поняття «адміністративно-правовий захист». До них належать суб'єкти захисту, способи захисту, спрямовані на відновлення (поновлення) порушених прав, та юридична відповідальність.

За допомогою методу екстраполяції і завдяки аналізу змісту поняття «адміністративно-правовий захист» сформулюємо авторське визначення поняття «адміністративно-правовий захист прав споживачів косметологічних послуг». Це – система засобів, заходів і процедур, закріплених у встановленому законом порядку, спрямованих на відновлення порушених прав споживачів косметологічних послуг, що застосовується суб'єктами захисту прав споживачів таких послуг.

Відповідно, об'єктом адміністративно-правового захисту виступають порушені права й інтереси споживачів косметологічних послуг.

Досліджуючи адміністративно правовий механізм захисту прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб в Україні, О. В. Муза обґрунтував, що такий механізм є «комплексною, системною та складною категорією адміністративного права, що наділена регулятивною, охоронною та захисною функціями у відносинах невіддільних суб'єктів із органами державної влади, органами місцевого самоврядування, їхніми посадовими і службовими особами» [17].

До елементів механізму адміністративно-правового захисту, на думку О. М. Єцук, належать такі: адміністративно-правові норми та їх зовнішнє вираження як джерела адміністративного права, адміністративно-правові відносини, суб'єкти публічної адміністрації, які попереджають порушення або/та захищають права, свободи та законні інтереси невіддільних осіб, форми і методи адміністративної діяльності публічної адміністрації та адміністративні процедури в сфері, що аналізується [9, с. 55]. А. А. Русецький до елементів адміністративно-правового механізму відносить такі: 1) адміністративно-правові норми; 2) інституційний елемент, який передбачає сукупність суб'єктів, у свою чергу, наділених відповідним правовим статусом; 3) сукупність управлінських рішень, що ухвалюються та здійснюються компетентними суб'єктами; 4) юридичний факт; 5) адміністративно-правові форми та методи [18, с. 143–149]. С. М. Науменко до елементів адміністративно-правового механізму відносить такі: 1) адміністративно-правові норми; 2) адміністративно-правові

відносини; 3) суб'єктів, наділених відповідними адміністративними повноваженнями; 4) акти реалізації норм права; 5) засоби, способи та форми впливу на суспільні відносини [19, с. 121].

З огляду на зазначене вважаємо, що до елементів адміністративно-правового механізму захисту прав споживачів косметологічних послуг належать такі: 1) адміністративно-правові норми; 2) суб'єкти, наділені відповідними адміністративними повноваженнями у сфері захисту прав споживачів косметологічних послуг; 3) засоби, заходи і процесуальні дії, спрямовані на відновлення порушених прав споживачів косметологічних послуг; 4) адміністративно-правова відповідальність.

Гарантії права на захист споживачів косметологічних послуг містяться у нормах загального законодавства і закріплюються нормативно-правовими актами (законами, указами, постановами). Серед них Закон України «Про захист прав споживачів»¹. Найбільш цікавими у контексті нашого дослідження є положення частини 9 п. 2 ст. 19, а також ч. 6 п. 1 ст. 21 цього закону. Однак немає статистики звернень до Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів і її територіальних підрозділів щодо заборони нечесної підприємницької практики і захисту прав споживачів стосовно реалізації косметичної продукції, яка є небезпечною, неналежної якості чи сфальсифікованою.

Спостерігається і відсутність звернень громадян-споживачів косметологічних послуг до органів місцевого самоврядування згідно із Законом України «Про звернення громадян»². Очевидно, споживачі косметологічних послуг віддають перевагу судовій формі захисту порушених прав.

У судовій практиці трапляються випадки, коли особи, які постраждали внаслідок неякісного надання косметологами-естетами медичних послуг, звертаються до суду за захистом своїх порушених прав. Одним із таких прикладів є Рішення Луцького міськрайонного суду Волинської області у справі № 161/12939/15-ц³, в якій до суду звернулася позивачка із приводу відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків, завданих медичною сестрою у зв'язку із проведенням

¹ Про захист прав споживачів : Закон України від 12.05.1991 № 1023-XII // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12> (дата звернення: 11.12.2020).

² Про звернення громадян : Закон України від 02.10.1996 № 393/96-ВР // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-вр> (дата звернення: 11.12.2020).

³ Ухвала Апеляційного суду Волинської обл. від 22.02.2016 : справа № 161/12939/15-ц, провадження № 22-ц/773/460/16 // LIGA 360 : сайт. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/55953833> (дата звернення: 11.12.2020).

процедури біоревіталізації та введенням філерів у дома. Як видно із наданих суду документів, медична сестра закінчила курси підвищення кваліфікації Інституту професійних технологій за спеціальністю косметолога-естетиста, а також теоретичні та практичні курси з ревіталізації та введення косметичних препаратів. Із наданих суду документів не випливає, що у медичної сестри була наявна ліцензія на надання медичної допомоги, в тому числі косметологічної. Крім того, ця особа не працювала в спеціалізованій косметологічній клініці чи кабінеті. Суд у своєму рішенні дійшов висновку, що у задоволенні позовних вимог слід відмовити у зв'язку з відсутністю належних і допустимих доказів, які б підтверджували факт надання відповідачем позивачу послуг з істотними недоліками, що у подальшому призвело до ушкодження здоров'я, та неможливістю доведення причинного зв'язку із завданою шкодою і протиправною поведінкою медичної сестри.

У подальшому позивачка звернулася з апеляційною скаргою до апеляційного суду Волинської області з проханням скасувати рішення суду першої інстанції та ухвалити нове рішення у зв'язку з тим, що медична послуга була надана з порушенням установами порядку надання таких послуг, без наявності ліцензії, відповідної освіти та з порушенням умов використання медичного препарату. Суд апеляційної інстанції частково задовольнив її апеляційну скаргу, мотивуючи це тим, що згідно з Наказом МОЗ СРСР «Про заходи з поліпшення косметологічної допомоги населенню» від 28 грудня 1982 р. № 1290¹ визначено суб'єктний склад та посадові обов'язки осіб, які надають косметологічну допомогу. Цим наказом затверджено Положення про медичну сестру з косметологічних процедур, де встановлено, які процедури вона може проводити: до них належать усі види масажів обличчя і голови, чистка шкіри обличчя, глибоке і повільне лущення шкіри обличчя, накладення на обличчя всіх видів масок і гриму, втирання лікувальних засобів у шкіру голови, дарсонвалізація шкіри обличчя і голови й електроепіляція.

Аналіз зазначених норм законодавства доводить, що косметолог-естетист має право проводити нескладні процедури, не пов'язані з порушенням шкіряного покриву. Ураховуючи встановлені обставини та вимоги чинного законодавства, медична сестра не мала права надавати позивачу послуги з порушенням шкіряного покриву. Колегія судів дійшла висновку, що відповідач надала позивачці послуги, які не повинна була надавати, оскільки не мала відповідної освіти.

¹ О мерах по улучшению косметологической помощи населению : Приказ Министерства здравоохранения СССР от 28.12.1982 № 1290 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1290400-82> (дата звернення: 11.12.2020).

Варто також звернути увагу на те, що згідно з Довідником кваліфікаційних характеристик професій працівників, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 29 березня 2002 р. № 117¹, серед професіоналів у галузі косметології професія «косметолог» відсутня. «Косметолог» вживається лише у словосполученні з «провізором». Нормативно закріплено таку професію, як «провізор-косметолог». Водночас відповідно до класифікатора професій ДК 003:2005² в Україні є така професія, як «косметик» (№ 5141.2), що означає фахівець, який займається штучним доданням краси особи, тілу, підтриманням їх здорового стану і свіжості.

Ураховуючи те, що для надання косметологічних послуг потрібні різні знання про дію біологічних речовин і правильне визначення спектру косметологічних процедур залежно від стану здоров'я особи, особливих показників стану шкіри тощо логічним видається висновок, що косметологічні послуги та допомогу населенню може надавати «провізор-косметолог» як особа, яка має диплом державного зразка та строк освіти не менше 5 років, яка розуміє, яким чином може вплинути той чи інший препарат на індивідуальні характеристики зовнішності та здоров'я особи. Що стосується косметика, тобто особи, яка закінчила недовготривалі курси, які мають комерційну основу, то така особа не може надавати косметологічні послуги та косметологічну допомогу населенню [1, с. 107].

Як слушно зазначає І. В. Чеховська, обов'язковою вимогою до осіб, які надають косметологічні послуги в Україні, має бути наявність спеціальної освіти і ліцензії на конкретний вид косметологічних послуг. За порушення законодавства щодо надання косметологічних послуг учена вважає за необхідне передбачити конкретні санкції [1, с. 110].

Ураховуючи викладене вище, вважаємо за доцільне внести зміни до Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 29 березня 2002 р. № 117, передбачивши професію косметолога і зробивши відповідні кваліфікаційні вимоги до професії.

Крім того, окрему увагу слід приділити нормативно-правовим актам, що регулюють ринок виробництва та обігу косметологічних

¹ Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск 78. Охорона здоров'я : затв. Наказом МОЗ України від 29.03.2020 № 117 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va117282-02> (дата звернення: 11.12.2020).

² Національний класифікатор України. Класифікатор професій ДК 003:2005 : затв. Наказом Держпозживстандарту України від 26.12.2005 № 375 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb375609-05> (дата звернення: 11.12.2020). Втратив чинність.

послуг і косметичної продукції. Слід зазначити, що галузевий стандарт України ГСТУ 201-05-97 «Послуги косметолога. Загальні технічні умови» було затверджено ще у 1999 р.¹, і він не відповідає вимогам міжнародних стандартів з питань безпеки – Регламенту № 1223/2009², а у частині виробництва косметичної продукції – вимогам Міжнародного стандарту ISO 22716:2007 «Косметика. Належна виробнича практика (GMP)».

Слід зазначити, що система технічного регулювання в Україні не передбачає жодних законодавчих обов'язків для виробників щодо проведення додаткових випробувань, окрім необхідних для отримання гігієнічного сертифіката. Наявні методи випробувань, зокрема фізико-хімічні, були запроваджені понад 30 років тому, а тому є застарілими і не враховують сучасний стан науки, техніки та перспектив розвитку косметичної галузі.

Викладене вище доводить доцільність оновлення і розроблення нормативно-правових актів, які відповідатимуть міжнародним вимогам і сприятимуть захисту прав споживачів косметологічних послуг.

Висновки

В Україні відсутня ефективна система захисту прав споживачів косметологічних послуг і косметичної продукції.

Ми розуміємо адміністративно-правовий захист прав споживачів косметологічних послуг як систему засобів, заходів і процедур, закріплених у встановленому законом порядку, спрямованих на відновлення порушених прав споживачів косметологічних послуг, що застосовується суб'єктами захисту прав споживачів таких послуг.

Установлено, що об'єктом адміністративно-правового захисту вступають порушені права та інтереси споживачів косметологічних послуг.

До елементів адміністративно-правового механізму захисту прав споживачів косметологічних послуг віднесено такі: 1) адміністративно-правові норми; 2) суб'єктів, наділених відповідними адміністративними повноваженнями у сфері захисту прав споживачів косметологічних послуг; 3) засоби, заходи і процесуальні дії, спрямовані на

¹ Державні санітарні правила та норми для перукарень різних типів ДСПН 2.2.2.022-99 : затв. Постановою першого заступника Головного державного санітарного лікаря України від 25.03.1999 № 22 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va022282-99> (дата звернення: 11.12.2020).

² Регламент № 1223/2009 Європейського парламенту и Совета Европейского Союза «О косметической продукции» (новая редакция) : от 30.11.2009 // Асоціація виробників, розробників та операторів ринку СХП та АПКЗ : сайт. URL: <http://shp.aksomed.kiev.ua/images/normDoc/reglament%201223-2009.pdf> (дата звернення: 11.12.2020).

відновлення порушених прав споживачів косметологічних послуг;
4) адміністративно-правову відповідальність.

Обґрунтовано доцільність внесення змін у Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 29.03.2002 № 117, передбачивши професію косметолога і розробивши до неї відповідні кваліфікаційні вимоги.

Запропоновано оновити галузевий стандарт України ГСТУ 201-05-97 «Послуги косметолога. Загальні технічні умови» і ДержСанПіН 2.2.9.027-99.

Із метою приведення косметичної продукції, яка виробляється і застосовується на вітчизняному ринку, до вимог міжнародних стандартів запропоновано затвердити проект Технічного регламенту на косметичну продукцію, оприлюднений МОЗ України на офіційному сайті.

Перспективним напрямом наукових досліджень є подальше вивчення визначених нами елементів адміністративно-правового механізму захисту прав споживачів косметологічних послуг, як-от за соби, заходи і процесуальні дії, спрямовані на відновлення порушених прав споживачів косметологічних послуг. Крім того, окрему увагу слід приділити проблемі адміністративно-правової відповідальності у досліджуваній сфері.

Список бібліографічних посилань: 1. Чеховська І. В., Білоусюк В. В. Правове регулювання ринку косметологічних послуг: порівняльно-правовий аналіз. *Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика)*. 2019. Вип. 15. С. 101–111. 2. Луців Н. В. Товарознавчі аспекти дослідження ринку парфумерних виробів в Україні. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2013. Вип. 23, № 4. С. 252–261. 3. Чеховская И. В., Мичурин Е. А., Самсин И. Л., Избаш Е. С., Дундич Л. В. Косметологические услуги: сравнительно-правовой анализ. *Georgian Medical News*. 2019. № 11 (296). С. 165–170. 4. Байцар Р. І., Кордіяка Ю. М. До питання фальсифікації косметичних засобів // *Метрологія, технічне регулювання та забезпечення якості : матеріали П'ятої Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 8–9 жовт. 2015 р.) / ред. Г. Д. Братченко, Т. М. Бузила. Одеса : Одес. держ. акад. тех. регулювання та якості, 2015. С. 32–33.* 5. Береславець Г., Карпенко О. Стан українського парфумерно-косметичного ринку // *Всеукраїнська студентська інтернет-конференція : сайт*. URL: <http://conf-cv.at.ua/forum/63-750-1> (дата звернення: 11.12.2020). 6. Зеліско Ю., Байцар Р. Забезпечення якості косметичних товарів // *Стратегія якості в промисловості та освіті : матеріали VI Міжнарод. конф. (г. Варна, Болгарія, 4–11 червня 2010 г.) : в 4 т. / сост. Т. С. Хохлова и др. Днепропетровск ; Варна, 2010. Т. 2. С. 82–85.* 7. Белевцева В. В. Адміністративно-правовий захист інформації з обмеженим доступом: визначення та удосконалення. *Інформація і право*. 2016.

№ 2 (17). С. 127–133. **8.** Гладун З. С. Адміністративно-правове регулювання відносин у сфері охорони здоров'я за законодавством України. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2014. № 1 (76). С. 103–111. **9.** Єщук О. М. Адміністративно-правова охорона і адміністративно-правовий захист: ціле і частка. *Закон и жизнь*. 2013. № 10. С. 49–53. **10.** Кожура Л. О. Адміністративно-правовий захист та охорона: поняття та співвідношення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2015. Вип. 35. С. 119–122. **11.** Легенченко М. О. Поняття охорони й захисту права та їх співвідношення. *Актуальні проблеми держави і права*. 2014. Вип. 72. С. 59–65. **12.** Стахура Б. І. Роль органів державної влади у забезпеченні прав людини і громадянина в демократичному суспільстві: теоретико-правовий вимір : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Львів, 2016. 180 с. **13.** Стукаленко О. В. Співвідношення понять «адміністративно-правова охорона» та «адміністративно-правовий правовий захист». *Наукове товариство Івана Кушніра*. 2012. № 2. С. 15–18. **14.** Адміністративне право України : навч. посіб. : у 2 т. / за заг. ред. В. В. Галуцька. Херсон : Херсон. міськ. друкарня, 2011. Т. 1: Загальне адміністративне право. 320 с. **15.** Обушак О. О., Обушак С. А. Адміністративне регулювання у сфері охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2009. Вип. 36. С. 75–86. **16.** Права громадян у сфері виконавчої влади: адміністративно-правове забезпечення реалізації та захисту : монографія / за заг. ред. В. Б. Авер'янова. Дніпропетровськ : Ін-т держ. і права ім. В. М. Корецького НАН України ; ДДУВС ; Ліра ЛТД, 2008. 588 с. **17.** Муза О. В. Адміністративно-правовий механізм захисту прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб в Україні. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Рада України*. 2014. № 6. С. 32–36. **18.** Русецький А. А. Елементи адміністративно-правового механізму взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні. *Юридичний бюлетень*. 2017. № 5. С. 143–149. **19.** Науменко С. М. Щодо змісту адміністративно-правового механізму взаємодії експертних установ з правоохоронними органами. *Юридичний бюлетень*. 2018. Вип. 7, ч. 2. С. 116–122.

Надійшла до редколегії 14.12.2020

Teremetskyi V. I., Sadovenko A. I. Administrative and Legal Protection of the Rights of Cosmetological Services' Consumers

The purpose of the study is to define the concept and content of administrative and legal protection of the rights of consumers of cosmetological services, as well as to develop propositions to improve domestic legislation in this area.

The violation of the rights of consumers of cosmetological services and cosmetic products has been analyzed. On this basis the author has concluded that there is no effective system of protection of their rights.

The authors have formulated own definition of the term of “administrative and legal protection of the rights of consumers of cosmetological services”. It has been established that the object of administrative and legal protection is the violated rights and interests of consumers of cosmetological services. Elements of administrative and legal mechanism of the protection of the rights of consumers of cosmetological services have been singled out, which include administrative and legal norms, subjects endowed with relevant administrative powers in the field of protection of the rights of consumers of cosmetological services, means, measures and procedural actions aimed at restoring violated rights of cosmetological services’ consumers, as well as administrative liability.

The authors have elaborated propositions for improving regulatory acts regulating the production and circulation of cosmetic products and regulating the provision of services in Ukraine. The expediency of making changes to the Handbook of Qualification Characteristics of Occupations of Employees, approved by the order of the Ministry of Health of Ukraine dated from March 29, 2002 No. 117, by providing the profession of cosmetologist and developing appropriate qualification requirements for this profession. It has been offered to update the industry standard of Ukraine GSTU 201-05-97 “Services of a Cosmetologist. General Technical Conditions” and State Sanitary Rules and Norms 2.2.9.027-99.

In order to bring cosmetic products produced and used on the domestic market in accordance with the requirements of international standards, it has been offered to approve the draft Technical Regulations for cosmetic products, published by the Ministry of Health of Ukraine on the official website.

Key words: protection, cosmetic products, cosmetological services, administrative and legal protection, consumer of cosmetological services.

